

ALLOCHTONEN

In deze categorie wordt aandacht besteed aan de specifieke problematiek van mensen met een allochtone achtergrond. De communicatieproblemen tussen Nederlandse hulpverleners en niet-Nederlandse hulpvragers bijvoorbeeld en het belang van het werken met interculturele teams en allochtone hulpverleners. Aan de orde komen ook de cultuurverschillen en de daaruit voortvloeiende cultuurproblemen in migrantengezinnen. Ook wordt aandacht besteed aan transculturele psychiatrie, de wintcultuur en de rol van de bonuman.

De meeste videobanden (geen films!) zijn op dvd leverbaar. Info en bestellingen via mediatheek@hetdolhuys.nl.

ALLEMAAL MARMEREN HUISJES

Dimphna Hamers, Ned., 1982, 20 min., film, zwart-wit.

Deze, met zeer eenvoudige middelen gemaakte zwartwitfilm - een afstudeerproject van de sociale academie - is gebaseerd op het waar gebeurde verhaal van een Turks meisje dat van huis wegloopt. Wat gebeurt er als je van huis wegloopt, waar kom je terecht (JAC, opvanggezin, politie enz.) en wat voor gevoel dat levert dat uiteindelijk op. Een film over een Turks meisje dat zich niet wenst te schikken in haar door afkomst en cultuur bepaalde lot, waarin zij niet mag doorleren, voor de jongere kinderen moet zorgen en op den duur wordt uitgehuwelijkt aan een onbekende man.

Trefw.: allochtonen

BIJZONDERE VERPLEGERS

Merel Uslu, Ned., 1995, 29 min., video.

Door de toestroom van migranten naar Nederland stijgt het aantal niet-Nederlandse psychiatrische patiënten. Maar er zijn nog (te) weinig verpleegkundigen van allochtone afkomst, terwijl het van groot belang is dat cliënten steun en herkenning kunnen vinden bij een verpleger met dezelfde culturele achtergrond als zijzelf. De B-opleiding van psychiatrisch ziekenhuis 'De Grote Beek' in Eindhoven is één van de opleidingen, die zich

speciaal inspannt om aan de groeiende vraag naar allochtoon personeel te voldoen. Studenten van de opleiding en allochtone B-verpleegkundigen die werkzaam zijn in de 'Bavo' in Rotterdam en in de 'Evertskliniek' in Santpoort laten zien wat het werken met (allochtone) psychiatrische patiënten inhoudt. In de film worden twee allochtone verpleegkundigen op de voet gevolgd: de Turkse Gülsen Akmedir en de Surinaamse Glenda de Mees. In korte interviews vertellen zij over hun werk, de problemen waar ze tegenaan lopen, de omgang met psychotische mensen, en de implicaties hiervan voor hun eigen bestaan.

'Bijzondere verplegers' vormt een tweeluik met de film 'Ontheemde zielen', waarin de specifieke problematiek van schizofrene patiënten van allochtone afkomst aan de orde komt.

Trefw.: verpleegkundigen/allochtonen/transculturele psychiatrie

EEN BONUMAN IS NET EEN DOKTER

Sven van Bijsterveldt en Martine Heijnen, Ned., 1995, 23 min., video.

Documentaire over de problematiek van psychiatrische hulpverlening aan Surinamers in Nederland. Religie en culturele achtergrond zijn van grote invloed op het ziektegedrag van patiënten. Door de komst van Surinaamse migranten naar Nederland krijgen steeds meer hulpverleners in de geestelijke gezondheidszorg te maken met hen onbekende, niet-westerse ziekteverschijnselen. De vraag is hoe hulpverlening aan deze cliënten er uit moet zien.

In deze film staat Hermien Sordam centraal. Zij is van Surinaamse afkomst en heeft sinds zij in Nederland woont last van depressies. Zij denkt dat de oorzaak van haar klachten gezocht moet worden in het Afro-Surinaamse wintigeloof. Daarom wil zij terug naar Suriname om een genezingsritueel uit te voeren. Zowel Nederlandse als Surinaamse hulpverleners geven hun visie op de behandeling van patiënten die de oorzaak van hun klachten in het bovennatuurlijke zoeken. De relatie tussen hulpverlener en patiënt staat in deze discussie centraal. Aan het woord komen: R. Jessurun, psychiater en zelf van Surinaamse afkomst; A. Mourits, sociaalpsychiatrisch verpleegkundige; M.H. Cohen Stuart, psychiater en Y. Brewster, Winti-genezeres. Aan het slot van de film wordt samenwerking voorgesteld tussen traditionele geneeswijzen en de methoden van de westerse psychiatrie.

Trefw.: transculturele psychiatrie/winti/allochtonen

BUREN

Ad Blijlevens, Ned., 1983, 38 min., film.

Documentaire over de vrolijke en de vervelende kanten in een straat in een oude volksbuurt in Utrecht, waar Turken en Nederlanders ieder hun eigen leven leiden. Wonen in dezelfde straat blijkt nog geen garantie te zijn voor integratie of assimilatie. We zien twee soorten bewoners met ieder hun eigen cultuur en hun eigen feesten. Het 'straatfeest' blijkt vooral een onderonsje van de Nederlanders, waar de buitenlandse bewoners eigenlijk buiten staan. Er wordt wel veel gepraat over elkaar maar echte integratie is er niet. Misschien pas bij de volgende generatie, die meer vertrouwd is geraakt met de verschillen tussen de twee culturen. Iets waar men op school bewust mee bezig is, zoals blijkt uit de viering van een typisch Turks kinderfeest op een Nederlandse school. De kinderen op straat en op school laten zien dat samen leven en samen feest vieren wel degelijk mogelijk is.

Trefw.: allochtonen

GRAN GADO

Vincent Roef, Ned., 1987, 42 min., video.

Televisieprogramma over de winti-cultuur in Nederland en Suriname. Winti is een sociaal-religieus fenomeen, dat in de discussie over gezondheidsproblemen bij allochtonen, met name van Surinaamse afkomst, steeds vaker opduikt. Een deel van de Creoolse Surinamers in Nederland volbrengt ook hier nog de winti-rituelen. In huiskamers, in zaaltjes en in de (spaarzame) natuur. Deze rituelen hebben vaak te maken met 'ziek zijn en beter worden', waarbij de traditionele genezer uit het winti-geloof, de *bonuman*, een onmisbare rol speelt. In de film zijn voorbeelden te zien van wat genoemd wordt de 'etnopsychiatrie'. In plaats van een bezoek aan de psychiater laat men zich liever behandelen door de bonuman in Nederland en als het moet zelfs in Suriname.

Trefw.: allochtonen/winti

GRENZEN VERLEGGEN

Yvette Cijntje, Ned., 1989, 35 min., video.

Documentaire over drie allochtone vrouwen die hun grenzen verlegden en in Nederland hun geluk kwamen beproeven. Guller Caliser is een Turkse vrouw die zelfstandig naar Europa ging omdat ze geen zin had

uitgehuwelijkt te worden. Maria de Cruz-Pinto Alves is van Kaapverdische afkomst en besloot met steun van haar familie naar Europa te vertrekken voor een hogere opleiding. Alma Chotkan is een Surinaamse vrouw, die drie jonge kinderen tijdelijk achterliet bij haar ouders om samen met haar man een nieuw bestaan op te bouwen in Nederland. Alle drie de vrouwen vertellen hoe moeilijk ze het hebben gehad om zich aan te passen aan de Nederlandse samenleving, maar vooral ook de problemen die ze thuis met hun respectievelijke mannen hadden bij het opbouwen van een zelfstandig bestaan. Het gevecht tegen onderdrukking en discriminatie begint meestal in het eigen gezin, tegen een man die niet wil dat zijn vrouw werkt of verder studeert. Desondanks zijn ze er alle drie, de een wat meer dan de ander, in geslaagd een eigen carrière op te bouwen. Maar allemaal hebben ze er behoorlijk voor moeten knokken, want volgens Guller, hebben allochtone vrouwen een dubbele handicap: je bent vrouw en je komt uit het buitenland en begint daardoor met een enorme achterstand.

Trefw.: allochtonen/vrouwenemancipatie/vrouwen/arbeid

IETSJE ANDERS

Jan Heuves, Ned., 1992, 22 min., video.

Korte videofilm over communicatieproblemen tussen hulpverleners en hulpvragers die niet uit dezelfde cultuur afkomstig zijn. De problemen komen voort uit cultuurverschillen en uit culturele dominantie van Nederlanders ten opzichte van etnische minderheden. In 'ietsje anders' zien we vier voorbeelden van het soort problemen en misverstanden die kunnen optreden bij het contact tussen een Nederlandse hulpverlener en een uit de Surinaamse cultuur afkomstige hulpvrager. Aan de hand van nagespeelde situaties worden inhoudelijke of relationele communicatieproblemen, als gevolg van cultuurverschillen of culturele dominantie nagespeeld. Deze videoband was onderdeel van de leergang 'hulpverlening aan Surinamers', gericht op de opleidingen van basisarts en van Riagg-medewerker.

Trefw.: hulpvraag en -aanbod/communicatie/allochtonen

MAAR DEZE DIE MOET LEREN

Heleen de Wit, Ned., 1979, 45 min., film.

Deze documentaire over het leven van kinderen van Turkse gastarbeiders in Nederland werd in eerste instantie gemaakt om de noodzaak te

onderstrepen van goed, aangepast onderwijs voor deze kinderen. Uitgebreid komt daarbij de huislijke situatie, gebaseerd op een andere cultuur dan de onze, aan de orde. De film geeft een indringend beeld van het isolement waarin vooral de aan de mannelijke gezinsleden onderworpen Turkse meisjes verkeren.

Trefw.: allochtonen

MIGRANTEN EN GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

Migranten en GGZ, deel 1, De Praktijk,

NcGv-productie, 1983, 75 min., video.

Migranten en GGZ, deel 2, Het Beleid,

NcGv-productie, 1983, 60 min., video.

Deze twee videobanden zijn een verslag van de gelijknamige studiedag, die in 1983 in Amersfoort werd gehouden. Uitgangspunt voor deze studiedag was het feit dat circa zeshonderdduizend in Nederland wonende migranten te kampen hebben met aanzienlijke psychosociale problemen, en de constatering dat de geestelijke gezondheidszorg hieraan onvoldoende tegemoetkomt.

In deel 1 van het videoverslag staat de praktijk van de hulpverlening centraal. Dat gebeurt aan de hand van een vijftal inleidingen van mensen die dagelijks worden geconfronteerd met de hulpvraag van migranten. In deel 2 komt het overheidsbeleid ten aanzien van de migrantenproblematiek aan de orde. Er wordt een overzicht gegeven van het overheidsbeleid door dr. H.A. Geuns, plaatsvervangend Geneeskundig Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid, gevolgd door een forumdiscussie over de beleidsuitgangspunten van de overheid en de uitwerking daarvan in de praktijk.

Trefw.: allochtonen/hulpvraag/psychosociale problemen

MIJN MAAG IS ALS EEN STEEN VAN ANGST

Jan van den Berg, Ned., 1984, 20 min., video, Marokkaans gesproken, Ned. ondertiteld.

Videoprogramma over psychosomatische klachten bij Turkse en Marokkaanse vrouwen in Nederland. Het programma laat zien dat lichamelijke klachten soms niet-lichamelijke oorzaken hebben, zoals

vervreemding en isolement, financiële problemen, onzekerheid over eventuele terugkeer naar het land van herkomst, zorgen over kinderen of achtergebleven familieleden. Zorgen die vooral buitenlandse vrouwen vaak als een steen op de maag liggen.

Trefw.: allochtonen/psychosomatiek/vrouwen

MOHAMMED, HULP AAN EEN MIGRANTENGESIN

Robert Busschots, Ned., 1998, 50 min., video.

Kinderen van migrantengesinnen in Nederland blijken soms moeilijk aansluiting te vinden bij de Nederlandse cultuur, maar ook bij de cultuur van het land van herkomst. Ze komen tussen de wal en het schip terecht, met als gevolg veelvuldige contacten met justitie of psychiatrie.

Deze gedramatiseerde documentaire geeft een beeld van een gezinstherapie met een Marokkaanse familie. Hoofdpersoon is de 24-jarige Mohammed, geboren in Marokko en grotendeels alleen door zijn moeder opgevoed. Toen Mohammed vier jaar was ging zijn vader in Europa werken en hij was achttien toen het gezin met de vader werd verenigd.

Daarmee ontstond voor Mohammed een probleem: hij had geen ervaring met het omgaan met de autoriteit van zijn vader. Bovendien kwam hij in een bufferpositie terecht tussen zijn ouders. Zij hadden immers geen ervaring met gezamenlijk ouderschap en met het stellen van regels. Het gevolg van deze situatie was, dat Mohammed zich onzeker toonde in het bepalen van zijn positie. Zijn gedrag werd verward en agressief. Al snel volgde de eerste van een hele reeks, vruchteloze, opnamen. Contact met Mohammed was nauwelijks mogelijk. Hij voelde zich 'ziek in het hoofd', maar kon er niets over vertellen. Besloten werd het hele gezin bij de therapie te betrekken. De strategie van de therapie had drie doelstellingen: het herordenen van de gezinsverhoudingen; het bevrijden van Mohammed uit zijn loyaliteitsvraagstukken; en het hermotiveren van het afdelingsteam, dat met Mohammed geen vorderingen kon maken. De supervisor gezinstherapie was Ad van der Ree (Willem Arntsz Huis), de gezinstherapeute was Margreet van der Linden-Osinga (Willem Arntsz Huis).

Trefw.: gezinstherapie/psychosociale problemen/allochtonen

NAMENS ONZE OUDERS

Hans Fels, Monique Wolf, Jan Wouter van Reijen en Rolf Orthel, voor IKON-tv, Ned., 1978, 90 min., film.

De vorm van de film is een persoonlijk verslag rondom de tweedegeneratieproblematiek. Twee van de makers schetsen het milieu waarin ze zijn opgegroeid - een joods en communistisch milieu - en waar de buitenwereld zich vijandig tegenover opstelde. De ouders probeerden een boodschap als opdracht mee te geven aan hun kinderen, om ze lering te laten trekken uit de afschuwelijke gebeurtenissen in de oorlog en later in de koude oorlog tijdens de hetze tegen 'links'. Kinderen uit dit milieu, strak genormeerde gezinnen, vertellen wat zij met die opdracht hebben gedaan: hoe ze de sterke druk van huis uit hebben verworpen, of geprobeerd hebben er vorm aan te geven.

Trefw.: allochtonen/gezinnen

ONGEOORLOOFD ONDERSCHIED

Eddie van Zwanenburg, Ned., 1987, 42 min., video.

Korte speelfilm die gaat over discriminatie op middelbare scholen. De film vertelt het verhaal van Jeffrey (14) en zijn jongere zusje Ashny, kinderen van een blanke vader (gespeeld door Jaap Stobbe) en een Surinaamse moeder (gespeeld door Gerda Havertong). Hoofdpersoon is Jeffrey die op school steeds wordt gepest met zijn bruine huidskleur. Zijn verzoek om met rust te worden gelaten heeft alleen maar een averechtse uitwerking. Als hij zijn vader vraagt om er op school eens over te praten, zegt deze dat hij zichzelf maar moet leren verdedigen. Zijn moeder denkt daar anders over, gaat met Jeffrey mee naar school en is er getuige van hoe er gediscrimineerd wordt. Omdat het pesten gewoon blijft doorgaan, besluit Jeffrey op een nacht van huis weg te lopen. Zijn vader gaat nu wel naar school om te vertellen wat er gebeurd is en de klas reageert daar geschrokken op.

Trefw.: allochtonen/gezinnen/discriminatie

DE ONMACHT

Karim Traïdia, Ned., 1991, 35 min., Frans gesproken, Ned. ondertiteld, video.

Korte speelfilm over een Algerijnse immigrant in Parijs. Achmed is vanuit zijn armoedige dorp vol goede moed en werklust naar Frankrijk gekomen. Van beroep is hij metselaar. In de film vertelt hij over zijn leven in de marge

van de Franse samenleving. Hij woont in een kamer waar hij van de verhuurder niet veel mag. Hij heeft te maken met een absurde lijst van verboden, die symbolisch is voor de onmacht waarin Achmed gedwongen is te leven. Deze onmacht openbaart zich tevens in de impotentieproblemen waar Achmed mee te maken krijgt. Impotentie ontnemt hem zijn waardigheid, maakt hem depressief en hij is daardoor niet in staat een sociaal en werkzaam leven te leiden. Hij probeert zijn vrouw uit Algerije over te laten komen maar zijn verzoek strandt in de ambtelijke molen. Ten einde raad reist Achmed naar zijn dorp om zijn vrouw op te zoeken en mee te nemen naar Frankrijk. Maar zijn vrouw is verdwenen. Haar familie heeft haar meegenomen. Bovendien wil Achmeds vader niets meer van hem weten. Dat maakt zijn vernedering totaal. 'De onmacht' is gebaseerd op het boek *La plus haute des solitudes* van de Marokkaanse schrijver Tahar Ben Jelloun. De hoofdrol wordt gespeeld door Hakim Traïdia, de broer van de regisseur. 'De onmacht' is de eindexamenfilm van de regisseur voor de Nederlandse Film en Televisie Academie en ontving verschillende prijzen.

Trefw.: allochtonen/seksuele stoornissen/relatieproblemen

ONTHEEMDE ZIELEN

Merel Uslu, Ned., 1995, 29 min., video.

Film over allochtone patiënten met schizofrenie. Mensen met een andere culturele achtergrond, die soms om een andere aanpak en behandeling vragen dan te doen gebruikelijk is. De ziekte is weliswaar bij iedereen hetzelfde, maar de uitingsvorm en de wijze waarop de ziekte verwerkt worden kunnen heel verschillend zijn. 'Ontheemde zielen' werd opgenomen op de afdeling 'Wieringerland' van het PZ in Santpoort, waar 80% van de patiënten schizofreen is en daarvan een kwart allochtoon. In dit centrum doet men onderzoek in de transculturele psychiatrie. Volgens psychiater R. de Vries betekent dit, dat de psychiatrie rekening houdt met etnische en multiculturele invloeden. In de film worden drie allochtone, schizofrene patiënten geportretteerd die vertellen wat hun ziekte voor hen inhoudt en wat daar binnen de inrichting mee gedaan wordt. De film is vooral bedoeld voor allochtonen om te laten zien hoe in Nederland wordt omgegaan met patiënten met psychische problemen. 'Ontheemde zielen' vormt een tweeluik met de film 'Bijzondere verplegers', waarin wordt ingegaan op het belang van verpleegkundigen uit de eigen cultuur bij de behandeling van allochtone patiënten.

Trefw.: transculturele psychiatrie/allochtonen/schizofrenie/psychiatrische ziekenhuizen

SAMEN-WERK, SAMEN STERK

Albertien Pareau Dumont, Ned., 1987, 33 min., video.

Videoproductie over eerstelijns hulpverlening aan arbeidsongeschikte Turkse en Marokkaanse migranten. De band heeft een semidocumentair karakter en is gebaseerd op de ervaringen in de Amsterdamse Bos en Lommerbuurt. In het eerste deel van de film wordt een Turkse WAO'er gevolgd op zijn tocht langs achtereenvolgens zijn huisarts, de maatschappelijk werker, de sociaal raadvrouw, de advocaat en ten slotte de Turkse maatschappelijk werker uit de buurt. De man heeft sterk het gevoel van het kastje naar de muur te worden gestuurd met zijn klachten. In het tweede deel zijn bovengenoemde hulpverleners voor een casusbespreking bij elkaar gebracht, terwijl het derde gedeelte bestaat uit bijeenkomsten van de Turkse WAO-groep in Bos en Lommer. De film besluit met gedeeltes uit lezingen en interviews tijdens de conferentie 'Mijn gezondheid is als een gebarsten glas', die eind 1985 in Amsterdam werd gehouden. De videoband richt zich in de eerste plaats op de eerstelijns hulpverleners die het meest in contact komen met arbeidsongeschikte migranten, met name huisartsen, algemeen maatschappelijk werkers, sociaal raadslieden en advocaten.

Trefw.: allochtonen

SAMENWERKING IN EEN INTERCULTUREEL TEAM

Arie Geerding, Ned., 1987, 15 min., video.

Film over intercultureel samenwerken in een Nederlands kinderdagverblijf. Centraal in het verhaal staan Emel, een Turkse leidster, en Wendy, haar Nederlandse collega, die nu drie jaar met elkaar samenwerken. Drie jaren waarin ze aan elkaar gewend zijn geraakt en aan hun soms uiteenlopende manier van werken als gevolg van de verschillende culturele achtergrond. Wendy vertelt dat ze het daar in het begin veel moeilijker mee heeft gehad dan ze zelf had verwacht, vooral ook omdat ze weinig tot niets wist van de Turkse cultuur. En Emel had het gevoel dat ze niet als een gelijkwaardige collega werd beschouwd. Wel heeft zij ervoor gezorgd dat er een veel beter contact met de Turkse ouders is ontstaan. En intussen zijn Wendy en

Emel zo aan elkaar gewend geraakt dat ook de onderlinge samenwerking is verbeterd.

Trefw.: arbeid/allochtonen/kinderdagverblijven

EEN SCHAAP UIT KARAMAN: OF HET SPEL VAN CHARLIE

Seref Acer, Ned., 1990, 32 min., Turks gesproken, Ned. ondertiteld, video. In deze productie van Migrantentelevisie Amsterdam komt de in Duitsland wonende Turk Ibrahim Yalciner aan het woord. Hij kwam in 1979 vanuit zijn geboortedorp Karaman naar Keulen. Omdat hij geen werkvergunning had was hij lange tijd werkloos, afgezien van wat kleine baantjes. Hij had het gevoel dat hij niet werd geaccepteerd in de samenleving en als 'inferieur' werd behandeld. Ibrahim mat zich daarom uit frustratie een andere identiteit aan. Hij presenteerde zich als Charlie Chaplin en ging de straat op. Hij had direct veel succes met zijn Chaplin-act. Plotseling werd hij geaccepteerd en zelfs gewaardeerd. Nu leeft hij alleen nog als Charlie Chaplin. Zijn vroegere persoonlijkheid heeft voor hem afgedaan. Toch moet Ibrahim voor zijn wisseling van identiteit een prijs betalen. Zijn vrouw kon geen begrip opbrengen voor 'Charlie' en verliet hem; voor zijn mede-Turken is hij een vreemde, wat geïsoleerde figuur. Een bezoek aan zijn geboortedorp Karaman, verkleed als Charlie, was geen succes. En in Duitsland merkt Ibrahim dat waardering voor 'Charlie' een stuk minder wordt wanneer hij duidelijk maakt van Turkse afkomst te zijn.

Trefw.: allochtonen/discriminatie/identiteit

VERBODEN LIEFDES

Gulnaz Aslan, Ned., 1994, 29 min., video.

In deze film praten jonge Turken en Marokkaanse meisjes met hun vriendinnen over liefde, verliefdheid, Nederlandse jongens en de problemen die met hun ouders ontstaan wanneer zij de voorkeur geven aan iemand van een andere nationaliteit. De meisjes praten met de Marokkaanse Samira (22), die een relatie heeft met de Antilliaan Sharoll. Zeynep (24) is een Turks meisje met een Nederlandse vriend. Voor Awatif (22) ligt het anders. Zij is 'gewoon' verliefd geworden op Khalid, net als zij uit Marokko afkomstig. Voordat alle meisjes bij elkaar komen om hun conclusies te bespreken, is er nog een gesprek met Naime, een 26-jarige Turkse, getrouwd met de Nederlandse Peter.

Trefw.: relaties/allochtonen/meisjes/liefde

WALLS AND WALLS

Ben Norman, USA, 12 min., film, Engels gesproken.

Het eigenlijke thema van dit filmpje is discriminatie. Als uitgangspunt werd het feit genomen, dat mensen muren om zich heen bouwen: rondom hun nederzettingen, teneinde zich te beschermen tegen gevaar van buitenaf, en rondom zichzelf, om niet het risico te lopen in hun gevoelens te worden geraakt door zich bloot te geven. Alles en iedereen die 'anders' is, wordt als bedreigend beschouwd en uit angst buitengesloten.

Trefw.:allochtonen/discriminatie

Bijgewerkt 18-21-2015